

TŘETÍ PŘEDNÁŠKA
Mnichov, 8. května 1907

I. ČÁST

**Z obrazného písma Janovy Apokalypsy
Rudolf Steiner**

Takový vzpomínkový den,¹² jaký máme dnes, znamená pro členy theosofického hnutí, kteří se cítí být příslušníky duchovního hnutí, něco zcela jiného než vzpomínkový den na jiné lidi, na odchod člověka pevně zakotveného v naší hmotné kultuře. Takový den je pro nás také dnem sjednocení; neboť co by to bylo za theosofické učení, kdyby nevstoupilo do všech vláken našeho srdce a nestalo se tam nejniternějším pocitem, bezprostředním prožitkem? Pokud se duše oddělila od fyzického těla, znamená to pouze, že nejniternější bytost člověka s námi navázala jiný vztah. A takový vztah k zakladatelce theosofického hnutí v sobě chceme v tento den obzvláště oživit. Chceme se naplnit pocitem sounáležitosti se zakladatelkou našeho hnutí. Chceme si zcela uvědomit, že myšlenky a pocity jsou neviditelné síly v naší duši, že to jsou skutečnosti. Pocity jsou živé síly. Pokud dnes spojíme všechny své myšlenky s tím, co obsahuje jméno Helena Petrovna Blavatská, pokud jsme spojeni s duchem, který se 8. května 1891 zbavil své pozemské schrány, pak jsou naše vjemy a myšlenky skutečnými silami a tvoří skutečný duchovní most k jiné formě existence. Tímto mostem se k našim duším dostává jiný svět. Proto vidí člověk, že takové myšlenky a pocity jsou ve skutečnosti živé paprsky, paprsky duchovního světla, které vycházejí z lidské bytosti a spojují se v jednom bodě a mohou se pak setkat s duchovní bytostí. Takový slavnostní okamžik je tedy skutečností. Chce-li naše duše, která přebývá v našem těle, působit na fyzické úrovni, musí si vytvořit tělo; musí vybudovat látky a síly tak, aby se skrze ně mohla projevit. Kdyby se látky a síly duše neshodovaly, nemohla by tato duše nikdy žít svůj život na fyzické úrovni. Stejně jako je tomu zde na fyzické úrovni, je tomu tak i u duchovních bytostí na vyšších úrovních. Chceme-li správně pochopit Helenu Petrovnu Blavatskou, musíme ji chápat tak, že všechny její myšlenky a snahy závisí na správném vývoji theosofického hnutí. Tak tomu bylo od chvíle, kdy se její duše oddělila od fyzického těla. V rámci theosofického hnutí působí jako živá bytost i nyní. Má-li fungovat, musí mít k dispozici látky a síly. Kde je lze získat lépe než v duších těch, kteří této

bytosti v rámci theosofického hnutí rozumějí? Stejně jako se naše duše zmocňuje látek a sil na fyzické úrovni, zmocňuje se taková bytost látek . I sil duší, aby skrze ně působila. Kdyby se ti, kdo jsou členy theosofického hnutí, nedali dobrovolně k dispozici této bytosti, nemohla by se tato bytost projevit na fyzické úrovni. Musíme si v duši sami vytvořit místa pro úctu, lásku, oddanost, a tím vytvořit síly, pomocí kterých může Helena Petrovna Blavatská působit, stejně jako naše duše působí skrze naše hmotné tělo. Musíme si uvědomit, že milováním a uctíváním v tomto okamžiku děláme něco skutečného. Je pravda, že veškerá láska a úcta, které dnes proudí k duši Heleny Petrovny Blavatské, jsou povolány jako síly, které se s ní mají spojit.

Musíme správně chápat, co tato osobnost znamená v naší duchovní kultuře. 19. století bude jednou v dějinách lidstva označeno za skutečně materialistické století. O tom, jak hluboce bylo 19. století zapleteno do materialismu, nemohou mít lidé 20. století ani ponětí; to bude možné až později, až lidé znovu získají svoji duchovnost. Vše, včetně náboženského života, je prostoupeno materialismem. Kdo se umí dívat z vyšších úrovní, ví, že ve čtyřicátých letech byl duchovní život na zvláštním dně. Vědu, filosofii a náboženství zachvátil materialismus. Bylo povinností vůdců lidstva, aby postupně nechali proudit do lidstva duchovní život. Hodně napoví, když řekneme, že v širokém okruhu duchovního života v rámci kultury Západu se nenašel nikdo, kdo by byl tak vhodný k tomu, aby vnesl do světa proud duchovního života, jenž měl osvěžit život lidstva a vytrhnout ho z materialismu, než jen Helena Petrovna Blavatská. Ať už se dnes ve světě objevují jakékoli útoky proti ní, proti této jediné skutečnosti se rozsah všech takových útoků zmenšuje. Theosofické hnutí nás totiž kromě mnoha jiných věcí musí naučit pocitu pozitivitu. Musíme dospět k pocitu, že můžeme vidět především to, co je v člověku velké; jen tak mohou zhasnout všechna ta malá světýlka, která kritika vůči takové osobnosti přináší. Stejně jako u jiných velkých osobností se zmenšily některé věci, na které současníci pohlíželi kritickými očima, takže se mohou zcela vytratit. Ale to, co udělala velkého, zůstane.

Naučme se považovat chyby lidí za jejich vlastní věc a naučme se považovat činy lidí za věc celého lidstva. Co lidem chybí, to patří k jejich karmě; co dělají, je věcí lidstva. Naučme se nestarat se o chyby lidí, ti si

za ně musí zaplatit sami. Naučme se však být vděční za jejich úspěchy, protože právě z nich žije celý vývoj lidstva.

Letošní Den bílého lotosu, který je dnem vzpomínky na to, že se duše odpoutala od těla a nese své zkušenosti vzhůru v jiné podobě jako lotosový květ, je prvním dnem tohoto druhu, kdy již nejsme ve společenství s Henrym Steel Olcottem, druhem Heleny Petrovny Blavatské. I on opustil fyzickou úroveň, on, který byl velkým organizátorem, silou dávající formu. [Následuje nesrozumitelná věta.] K němu směřujeme své vděčné, obdivné a láskou naplněné myšlenky; tyto myšlenky budou proudit do duchovních světů a my sami díky nim získáme sílu. V oslavách máme tedy pokračovat i v dalších dnech roku, a to tak, že budeme využívat síly, které jsme obdrželi, vysílat své myšlenky jako paprsky světla, používat síly v práci, kterou nazýváme theosofické hnutí. V jeho smyslu budeme pracovat pouze tehdy, když se zcela osvobodíme od dogmat, od sekt a budeme se věnovat duchovnímu životu. Helena Petrovna Blavatská od nikoho nevyžadovala slepou víru. Od těch, kteří ji uznávají, lze požadovat, aby se nechali oplodnit její spiritualitou. V tom, co bylo předáno fyzické rovině prostřednictvím Heleny Petrovny Blavatské, se skrývá zdroj duchovní síly, která nám bude velmi prospěšná, pokud ji necháme na sebe živě působit. Můžeme se nechat oplodnit texty, ale duch musí ožít v nás. O spisech Heleny Petrovny Blavatské platí jedno: podceňovat je může jen ten, kdo jim nerozumí. Ale ten, kdo v těchto dílech stále více nachází klíč k tomu, co je velké, se stane jejím stále větším obdivovatelem. To je význam těchto děl, že čím více se do nich člověk ponoří, tím víc se stává oddaným. Není to tak, že by v nich člověk neviděl žádné chyby; ale ten, kdo chápe skutečný život, ví, když se do těchto děl noří stále více, že věci, které jsou v nich řečeny, mohly přijít pouze od velkých duchovních bytostí, které dnes řídí vývoj světa. Tak musíme číst *Odhalenou Isis*,[^] knihu, která skutečně obsahuje největší pravdy, i když někdy zkrácené a zkarikované, jako krásná tvář v zrcadle, které ji pokřivenou vrhá zpět.

Ti, kdo chtějí být pouze kritičtí, možná řeknou, že je lepší nepodávat tak zkrácený obraz. Kdo se však na věc dívá v pravém světle, řekne si: Jestliže někdo dává své slabé duchovní síly k dispozici duchovním silám, které se chtějí projevit, a ví, že tyto síly mohou podat jen zkrácený obraz,

ale že nikdo jiný to nedokáže lépe, přináší touto oddaností světu velkou obět'. Každá reprodukce velké pravdy je zkreslením. Kdyby někdo chtěl počkat, až vyjde najevo celá pravda, muselo by se čekat ještě dlouho. Nezištní jsou ti, kdo jsou ochotni se obětovat a říkají: Ať mě lidé roztrhají, musím přinést pravdu, jak ji mohu přinést já. - Mnohem větší obět' než obět' morální je tato obět', tato vysoká obět' intelektu - slovo tolik zneužívané náboženskými proudy. Znamená to obětování intelektu pro přicházející duchovní pravdu. Pokud neobětujeme intelekt, nemůžeme sloužit pravdě. Jestliže s vděčností vzhlížíme k Heleně Petrovně Blavatské, je to především proto, že je v právě popsaném smyslu mučednicí mezi velkými mučedníky pravdy. Takto k ní vzhlížíme, pokud k ní vzhlížíme ochotně a rádi jako ke vzoru v Theosofické společnosti. Člověk ví, že neznesvěcuje tento den tím, že mluví o oblastech, ke kterým neměla přístup.

Bude řeč o proudu duchovního světa, kterému Helena Petrovna Blavatská na fyzické rovině rozuměla nejméně. Nejlépe jí posloužíme, když se dáme do služeb toho, k čemu ona nemá přístup. Mnohem raději bude hledat následovníky než ty, kteří jen bezmyšlenkovitě papouškují to, co lidem sdělila. I když se jí některé věci přičítají, víme, že jednáme v jejím zájmu; právě touto svobodou ji nejvíce ctíme.

Neusilujeme o přechod k Apokalypse, ani zdaleka ne. Chceme-li pochopit světodějně poslání Heleny Petrovny Blavatské ještě hlouběji, musíme si vývoj představit jako složený ze dvou proudů. Rok 1841 byl nejnižším bodem duchovního života. V roce 1841 měli odpůrci duchovního života¹⁴ největší příležitost k útoku ve vývoji lidstva. Připravili půdu pro mnohé z těch věcí, které jsou v Apokalypse popsány jako prorocké myšlenky o budoucnosti. To, co vyjadřuje zvíře s rohy jako Beránek a číslo 666, šelma se sedmi hlavami a tak dále, to bylo připraveno mocnostmi, které v roce 1841 našly slabinu ve vývoji lidstva. Tyto živly, které tehdy našly vhodnou půdu, se dnes zmocnily velké části lidstva a uplatňují zde svůj vliv. Jinak by odpůrcí síly, které se projevují v obou zvířatech, nebyly v lidstvu a netáhly by ho dolů. Na druhou stranu existuje ještě jeden směr, který vede vzhůru. Co dnes děláme, vede k vzestupu, je přípravou pro všechny ty, kteří mají vstoupit do duchovního proudu vývoje. Tento proud duchovního života si vytvořil nástroj právě v He

leně Petrovně Blavatské. Nerozumíme své době, pokud tento duchovní proud nepovažujeme za hlubokou nutnost.

Stojíme v páté podrase páté kořenové rasy a jdeme vstříc šesté a sedmé podrase a pak šesté kořenové rase. Co to znamená, že jdeme vstříc těmto rasám? To znamená, že člověk, který si to přeje, dosáhne v šestém období — ať už v šestém období prorocky vyhlášené šesté podrasy nebo šesté kořenové rasy - pochopení Krista. Budou tam Kristovi lidé, kteří jsou dosud „zapečetění“, ale v časech budoucí duchovnosti dojde k otevření lidských duší. To, že pětí pannám budou hořet lampy, že Ženich najde duše osvícené, znamená, že to, co je nyní lidstvu uzavřeno, bude pak zjeveno části lidstva. Kniha se sedmi pečeti se odhalí velké části lidstva. Jan jako autor Apokalypsy chce na tuto dobu poukázat, chce ji předem ohlásit prostřednictvím znamení.

V jedné větě se píše: „A na nebi se objevilo veliké znamení...“ (Zj 12, i). To znamená, že v Apokalypse máme co dělat se znameními pro velké vývojové fáze lidstva. Tato znamení musíme rozluštit. Pamatujeme si, že naši současné páté hlavní rase předcházela rasa Atlant'anů, která zahynula při potopě. Co zničí pátou rasu? Pátá rasa má zvláštní úkol: přivést sobectví k úplnému rozvinutí. Toto sobectví bude zároveň příčinou pádu páté hlavní rasy. Malá část se dožije šesté hlavní epochy. Větší část lidí ještě nenalezla vnitřní světlo. A protože egoismus tvoří základní sílu, v této části lidstva bude zuřit válka všech proti všem. Tak jako lemurská rasa zahynula působením sil ohně a Atlantida působením sil vody, tak pátá rasa nalezne svou zkázu v protichůdném působení sobeckých sil a ve válce všech proti všem. Linie tohoto vývoje půjde stále hlouběji a hlouběji; až dosáhne dna, všichni budou nesnášet ty druhé. Z toho malá část tomu unikne, jak se to stalo při pádu atlantské rasy. Je na každém, aby našel spojení s duchovním životem a přešel s ním do šesté hlavní epochy. Lidstvo čekají velké změny a to popisuje Apokalypsa.

Nejprve je nám předloženo sedm listů sedmi církvím. Mají-li lidé najít cestu k tomuto velkému okamžiku, musí se mít čeho chytit, aby mohli zdokonalit svých sedm lidských článků, aby až přijde velký čas, byli shledáni připravenými. Na Zemi jsou místa, kde se při náboženských cvičeních bere v úvahu především správné formování fyzického těla. Na jiných místech se věnuje větší pozornost formování éterického

těla. Na jiných místech je větší pozornost věnována formování astrálního těla nebo Já. Bude také přibývat míst, kde se bude věnovat zvláštní pozornost utváření manasů, budhi nebo átmanu.¹⁵ Člověk by nevěřil ve znovuvtělování ve správném smyslu, kdyby si neřekl: Narodí-li se člověk jednou na místě, kde se věnuje hlavní pozornost fyzickému tělu, narodí se jindy na místě, kde se věnuje větší pozornost ostatním tělům, a tak dále.

Seďm listů je adresováno sedmi různým zeměpisným oblastem, kde je věnována zvláštní pozornost jedné ze sedmi částí lidské bytosti. První list je adresován Efezanům. U nich byl kladen velký důraz na formování fyzického těla. U Frygů, ve Smyrně, byla zvláštní pozornost věnována éterickému tělu, v Pergamu astrálnímu tělu.

Podívejme se, proč sedm zeměpisných oblastí znamená zvláštní způsoby vývoje lidstva ve vztahu k sedmi článkům lidské bytosti. Předpokládejme, že se člověk, pokud pak zanedbá své fyzické tělo, stane zkresleným obrazem toho, čím se měl stát. Pokud to, co má být dovedeno k určité dokonalosti, není vycvičeno, pak zde vzniká něco, co připravuje špatné jevy ve vývoji lidstva.

První list je adresován církvi v Efezu, místě zasvěceném Dianě.¹⁶ Zdůrazňuje krásné utváření fyzického těla. Jakým směrem se ubírá vývoj fyzického těla? To si můžeme stále více uvědomovat, když víme, že se fyzické tělo musí stále více očišťovat a stále více se stávat vyjádřením éterického těla, a to opět astrálního těla a Já.

Ve starých pythagorejských školách hrála čísla velkou roli. Pamatujme, že ve světě devachanu je stejně jako jinde vše uspořádáno podle míry a počtu. Co by znamenalo hledat přírodní zákony, kdyby neexistovaly? Všechno ve světě vážíme a měříme, tělesa velká stejně jako ta miniaturní. Tuto skutečnost musíme spojit s další skutečností. Představujme si tento prostor naplněný zvukovými formami nějaké úžasné hudební kompozice, například tóny velkopátečního kouzla. To je vyšší duševní forma toho, co by nám fyzik vyjádřil čísly vibrací vzduchu. Naše duše jsou zaplaveny duchem těchto vibrací v hudbě. Nyní si představte čísla, která slyší ucho ducha, a pak máte hudbu sfér. Kdyby fyzik zaznamenával vibrace vzduchu v číslech, nezaznamenal by pro nás magii Velkého parku o nic víc, než kdyby matematik zaznamenal pythagorejské myšlen

ky v míře a počtu. V číslech byly vyjádřeny pouze harmonie. Když chce pythagorejec vyjádřit čtyři články lidské bytosti, pak znějí dohromady v poměru 1:3:7:12. To znamená takový zvuk, v němž čtyři čísla znějí dohromady jako čtyři části bytosti člověka. Tři tóny: I — tón ze Slunce, II - tón z Měsíce, III - tón ze Země samotné - ty znějí do astrálního těla.

Fyzické tělo	12	Efez
Éterické tělo	7	Smyrna
Astrální tělo	3	Pergamen
Já	1	
Duchovní Já		
Životní duch		
Duchovní člověk		

To, co vychází ze Země, Slunce a Měsíce, zní společně v našem astrálním těle. Ale to, co vychází ze sedmi planet, zní v našem éterickém těle. Je zde sedminásobný vliv planet na éterické tělo jako sedm tónů: prima, sekunda, tercie, kvarta, kvinta, sexta, septima - Saturn, Slunce, Měsíc, Mars, Merkur, Jupiter, Venuše. Tyto stránky sedmi planet zní do našeho éterického těla. Dvanáct vlivů, které vycházejí ze znamení zvěrokruhu, zní do fyzického těla. Jasnovidec prožívá dvanáct základních tónů na rovině devachanu. Ovlivňují naše fyzické tělo. Vše, co je v Já, v astrálním těle, v éterickém těle a ve fyzickém těle, zní v tónech.

Do Já zaznívá	1 tón,
do astrálního těla	3 tóny,
do éterického těla	7 tónů,
do fyzického těla zní	12 tónů.

To dohromady vytváří harmonii nebo také disharmonii.

V okultismu existuje výraz: 12 přechází v 7, to znamená, že fyzické tělo se stále více podobá tělu éterickému. Pokud fyzické tělo zní správně, slyšíme prostřednictvím 12 tónů 7 tónů hvězd. Děje se to, že se dvanáct stává sedmi, aby se objevilo sedm hvězd, jak se říká v Efezu, protože tam se zvláště formuje fyzické tělo. Efezané mají obrátit svůj zrak k sedmi

hvězdám. Víme, že rozvoj křesťanství znamená přechod od starých rodových společenství k duchovní lásce, že tělesnost má být nahrazena duchovností. Ti, kdo nám říkají, jak musíme usilovat především o to, aby smyslové, elementární přišlo ke slovu, byli tehdy nazýváni Nikolaity;¹⁷ byli to ti, kdo chtěli zůstat uvízlí v hmotné krvi; proto to varování před nikolaitismem. Tito Nikolaité jsou těmi, kdo přivodí pád.

Proti nim stojí ti, kteří chtějí překonat materiální rozvoj, kteří chtějí duchovní život. List je zakončen symbolem stromu života: „Kdo má uši, ať slyší, co Duch říká církvím: Tomu, kdo zvítězí, dám jíst skrytou manu...“ (Zj 2,17).

Druhý list je určen církvi, která by měla pečovat zejména o éterické tělo. Éterické tělo se musí postupně produchovnit v životního ducha. Člověk nyní prochází zrozením a smrtí, ale později se toto éterické tělo stane životním duchem; pak překoná smrt. V Kázání na hoře se říká: „Blahoslavení, kdo prosí o ducha, neboť sami naleznou nebeské království“ (srov. Mt 5, 3). Ti, kdo prosí o ducha, jsou blahoslavení, to znamená, že duše prostupuje jejich život. Stejně jako se fyzické tělo u Efezanů vyvíjí vzhůru, tak se éterické tělo u druhé církve vyvíjí v duševní tělo. Když usilují o toto blahoslavenství, pak se jim říká „žebrači o ducha“; prosí o blahoslavenství prostřednictvím oživení éterického těla. To naznačují slova: „Buď věrný až do smrti, a dám ti korunu života“ (Zj 2,10). Zde je jasně vyjádřen vývoj éterického těla.

Apokalypsa je jedním z největších duchovních dokumentů. Sotva existují velké duchovní pravdy, jejichž smysl nelze nalézt v Apokalypse. Úvahy o samotné Apokalypse souvisí s theosofickým vývojem.

Když takovému dílu rozumíme, necháváme se ve skutečnosti oplodnit duchem, který promluvil skrze Helenu Petrovnu Blavatskou. To, co chce theosofické hnutí, nám musí připadat jako zvuk polnice, vyslaný k lidstvu. Čím více rozumíme Apokalypse, tím více chápeme úkol našeho hnutí.

